

Den nationale strategi for fremmedsprog – en innovativ politik for området?

I efteråret 2017 fik Danmark efter års tilløb en *Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet*, og da de to nationale centre for fremmedsprog i Øst- og Vestdanmark i september 2018 slog dørene op, blev det de første konkrete tegn på, at strategien har fået liv.

Det er glædeligt – og os bekendt første gang – at man i Danmark fra politisk hold har sendt et så stærkt signal om at ville bidrage til at konsolidere og udvikle fremmedsprogsområdet. Og eftersom nærværende temanummer tager fat i et af tidens store *buzzwords* i uddannelsespolitikken – innovation – vil det være nærliggende at spørge, om regeringens strategi så også kan siges at være “innovativ”.

Som andre begreber, der bruges så ofte, at ingen længere spørger til, hvad de *egentlig* betyder, er “innovation” svært at håndtere. Begrebet er i udgangspunktet tæt forbundet med den markedslogik, der i flere årtier har domineret uddannelsestænkningen, hvor det sigter til værdiskabelse i form af social eller økonomisk nytteværdi. Eksempelvis kan man i Produktivitetskommissionens *Uddannelse og innovation. Analyserapport 4* læse: “Innovation og produktivitet hænger tæt

METTE SKOVGAARD ANDERSEN
Ph.d., cand.ling.merc.,
master i fremmedsprogspædagogik
Centerleder for Det Nationale Center for
Fremmedsprog, Øst
pgv689@hum.ku.dk

LISBETH VERSTRAETE-HANSEN
Lektor, ph.d.
Institut for Engelsk, Germansk og Romansk
Københavns Universitet
lvhansen@hum.ku.dk

sammen. Innovation i en virksomhed sker, når den anvender ny eller eksisterende viden til at forbedre fx produkter, arbejdsgange eller organisering” (s. 17). Andetsteds har Hanne Leth Andersen og Dorte Fristrup imidlertid defineret innovation i sprogundervisningen som en proces, der er “nært sammenhængende med sprogfagernes vidensfelt og kontekst” og foregår “inden for en ramme af forskningsbaseret viden om, hvordan man bedst tilegner sig sprog- og kulturviden” (s. 232). Begrebet anvendes altså både på det organisatoriske makroniveau og på det pædagogisk-didaktiske mikroniveau, men pointen i de fleste definitioner er, at det ikke er nok, at man gør noget på en ny måde, den nye måde skal også medføre ekstra værdi for nogen.

Når vi her spørger, om den nationale strategi for fremmedsprog er innovativ, ønsker vi især at diskutere, om strategien kan tænkes at skabe rammerne for at tænke nyt og anderledes i forhold til eksisterende vilkår og løsninger, således at der på længere sigt og på alle niveauer kan ses en udvikling, der indfrier strategiens målsætning om “at løfte sprogområdet på tværs af hele uddannelsessystemet” (s. 8). Vi vil derfor først ridse strategiens mål og midler op og siden perspektivere til lignende strategier nationalt og internationalt.

Mål og midler

Regeringen opstiller i fremmedsprogsstrategien to målsætninger: 1) flere elever og studerende skal vælge fremmedsprog og opnå solide sprogkompetencer ud over engelsk; 2) sproguddannelserne skal være fagligt stærke og relevante uddannelser, der tiltrækker og fastholder de dygtigste studerende (s. 4). Herefter præsenteres en række initiativer, hvoraf tre er direkte uddannelsesrelaterede: et femårigt friuddannelsesforsøg for professionshøjskolernes og universiteternes sproguddannelser; 1 mio. kr. til en overbygningsuddannelse i konferencetolkning og endelig 100 mio. kr. over en femårig periode til etablering og drift af et nationalt center for fremmedsprog (NCF) med en afdeling i hhv. øst og vest, på Københavns Universitet og Aarhus Universitet. Denne tohovedede konstruktion vil kræve tæt dialog og samarbejde mellem centrene, men hvis det lykkes, kan den lokale forankring vise sig at blive et meget stærkt kort, da den kan binde lokalmiljøerne og uddannelsesporteføljen sammen på en mere hensigtsmæssig måde.

Det forventes af centrene, at de bygger videre på igangværende initiativer såsom det danske kontaktpunkt for European Centre for Modern Languages (ECML) og Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i Folkeskolen, der begge har et didaktisk mikroniveau som

omdrejningspunkt. Det forekommer os i den forbindelse samtidig vigtigt at holde fast i, at sprogområdets udfordringer er mangeartede, og at det kan styrke strategien, hvis der sideløbende arbejdes med indholdsdimensionen og makroniveauet, dvs. de strukturelle barrierer i uddannelsessystemet, den samfundsmæssige diskurs om fremmedsprog og karriereveje for sprog- og kulturspecialister, men et nationalt center må naturligvis prioritere sine indsatser ud fra de tilgængelige ressourcer.

Ifølge regeringens oplæg skal der særligt fokuseres på tysk og fransk (s. 12, 20). Gældende forskning inden for området peger imidlertid på, at jo flere og jo mere sprog, den enkelte kan, desto nemmere er det at lære et nyt, så det ville give god mening at angribe den overordnede problemstilling mere holistisk og tænke strategien som alle interessenters strategi, både inden for og uden for uddannelsessystemet. Fremmedsprogsmiljøerne har for længe brugt for meget energi på intern rivalisering.

En sådan helhedstænkning kunne finde inspiration i *Det nationale center for undervisning i natur, teknik og sundhed*, der blev etableret ved lov i 2009 og nu med stor succes – og generøse bidrag fra en række private fonde⁴ – fungerer som et mangehovedet center under navnet Astra.

Formålsbeskrivelsen ligner på lange stræk den, der knytter sig til ministeriets mål for NCF, og med dette udgangspunkt har Astra udviklet en lang række inspirerende tilbud som naturvidenskabsfestival, talentforløb, en model for kommunalt forankrede koordinatører m.m.

Den nationale strategi for fremmedsprog i internationalt perspektiv

Hvis man vender blikket mod andre europæiske lande, hvor det uddannelsespolitiske bagtæppe kan ligne det danske – elever og studerende fravælger sprog, og universiteterne lukker den ene sproguddannelse efter den anden – kan man få yderligere inspiration til at implementere strategien.

Norges *Fremmedspråksenter – Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen*, som blev etableret i 2005, er et ud af mange centre, der skal bidrage til at iværksætte og gennemføre den norske uddannelsespolitik på grundskoleniveau. *Fremmedspråksenteret* har i lighed med den danske strategi til formål at øge motivationen og interessen for fremmedsprog, og det gør centeret ved at fungere som et videncenter, der stiller læringsressourcer til rådighed for undervisningen og

bistår læreruddannelsen med kompetenceudvikling. Derudover har centeret tæt samarbejde med mange institutioner. Det norske *Fremmedsråksenter* kan sagtens inspirere de danske centre, dog er det lidt snævrere fokus på grundskoleniveauet værd at bemærke.

England er på mange måder også et interessant eksempel, men arbejdet med at vende udviklingen ser anderledes ud. Det var den velgørende fond, The Nuffield Foundation, der med en grundig rapport fra 2000: *Languages – the next generation* leverede fundamentet for den nationale fremmedsprogsstrategi, der under navnet *Languages for All: Languages for Life. A Strategy for England* blev lanceret fra 2002 og blandt andet banede vejen for *Routes into Languages*, et konsortium af universiteter, der arbejder sammen med skoler og gymnasier for at motivere elever til at studere sprog. I forhold til en dansk kontekst er det dog værd at bemærke, at fremmedsprog ikke er obligatorisk(e) i det engelske uddannelsessystem, hvorfor en stor del af arbejdet netop har handlet om blot at gøre det muligt for engelske unge at lære et fremmedsprog ud fra Nuffields-rapportens konklusion om, at “English is not enough. We are fortunate to speak a global language but, in a smart and competitive world, exclusive reliance on English leaves the UK vulnerable and dependent on the linguistic competence and the goodwill of others” (s. 6).

I Frankrig vedtog regeringen i 2016 en strategi for fremmedsprog, der generelt skulle sikre mangfoldigheden i udbuddet og mere specifikt styrke tysk, der historisk har haft høj status og anses for en vital brik i Frankrigs internationale relationer med det store naboland. I forbindelse med reformen blev timetallet hævet for både første og andet fremmedsprog.

Også Irland kan der skæves til. I forbindelse med den irske *Action Plan for Education 2016-2019* og på basis af en større undersøgelse af forskellige interessenters syn på og holdninger til fremmedsprogskompetencer vedtog Irland i 2016 en tiårig strategi: *Languages Connect, Ireland’s Strategy for Foreign Languages in Education 2017-2026*, hvis vision er, at det irske uddannelsessystem “[...] will promote a society where the ability to learn and use at least one foreign language is taken for granted, because of its inherent value for individuals, society and the economy” (s. 6). Mål og midler ligner i stor udstrækning det, vi ser andre steder, også i den danske strategi, nemlig at 1) skabe et mere motiverende læringsmiljø; 2) diversificere, øge og understøtte fremmedsprogskompetencer og 3) øge opmærksomheden på fordelene ved at lære fremmedsprog (ibid.).

I lyset af ovenstående kan man sige, at den danske strategi lægger sig i slipstrømmen af en række fremmedsprogspolitiske tiltag

(af forskellig observans og med forskellige aktører) fra andre europæiske lande, der har opdaget, at engelsk alligevel ikke er nok, og at det kræver politisk handling at vende udviklingen. I europæisk kontekst kan den danske fremmedsprogsstrategi derfor ikke ses som specielt innovativ, da andre lande er kommet med både tidligere og mere omfattende tiltag.

Men anskuet i en dansk kontekst må initiativet anses for at være innovativt, da det åbner for et samlet blik på fremmedsprogskompetencer i hele uddannelsessystemet, både på langs og på tværs i et omfang, vi ikke tidligere har set. Og med uddannelsessystemet som krumtap, inddragelse af eksterne interessenter og reel politisk opbakning er vi overbeviste om, at strategien kan gøre en forskel og forbedre den nuværende situation, så Danmark – ikke i dag, heller ikke i morgen, men efter et langt sejt træk – også i fremtiden råder over højt kvalificerede sprog- og kulturspecialister.

Noter

1. I forbindelse med årets Sorø-møde skrev Villum Fondens programchef Agi Csonka i *Altinget* (13. juli 2018) om, hvordan fonden har afsat 100 mio. om året til at styrke børns og unges interesse for naturvidenskab, og hun anslog løseligt, at en række almennyttige fonde inden for de næste fem år vil investere to til tre mia. kr. i at styrke naturfagene (se www.altinget.dk/uddannelse/artikel/villum-fonden-saadan-vil-vi-styrke-naturfag-i-skolen).

Litteratur

- Andersen, H.L. & Fristrup, D. (2014). Kreativitet og innovation. I: Andersen, H.L. (red.), *Fremmedsprog i gymnasiet – teori, praksis og udsyn* (s. 231-236). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Languages Connect, Ireland's Strategy for Foreign Languages in Education 2017-2026* (2017). Department of Education and Skills. https://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Information/Curriculum-and-Syllabus/Foreign-Languages-Strategy/fls_languages_connect_strategy.pdf.
- Languages: The next generation. The final report and recommendations of The Nuffield Languages Inquiry* (2000). The Nuffield Foundation. https://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/languages_finalreport.pdf.
- Lov om oprettelse af et nationalt center for undervisning i natur, teknik og sundhed*. LOV nr. 312 af 28/04/2009. <https://www.retsinformation.dk/pdfPrint.aspx?id=124588>.
- Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet*. November 2017. Regeringen. <https://ufm.dk/publikationer/2017/filer/strategi->

for-styrkelse-af-fremmedsprog-i-uddannelsessystemet.pdf.
Stratégie langues vivantes (2016).
Ministère de l'Éducation Nationale, de l'enseignement supérieur et de la recherche.
Dossier de presse. http://cache.media.eduscol.education.fr/file/Langues_vivantes/68/7/DP_strategie_langues_vivantes_595687.pdf.

Uddannelse og innovation.
Analyserapport 4 (2013).
Produktivitetskommissionen.
[http://produktivitetskommissionen.dk/media/159656/Analyserapport%204,%20Uddannelse%20og%20innovation%20\(web\).pdf](http://produktivitetskommissionen.dk/media/159656/Analyserapport%204,%20Uddannelse%20og%20innovation%20(web).pdf).